

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE LITERE
ȘCOALA DOCTORALĂ „ALEXANDRU PIRU”

**TOPONIMIE URBANĂ.
PARTICULARITĂȚI ȘI PERSPECTIVE**

**Coordonator,
Prof.univ.dr.Cristiana-Nicola TEODORESCU**

**Doctorand,
Paul GĂLETESCU**

REZUMAT

Cadrul teoretic general în care se încadrează lucrarea noastră este *toponimia*, preocuparea pentru studiul numelor de locuri. *Știința toponimiei* cuprinde totalitatea numelor proprii de locuri, de ape, de munți etc. dintr-o țară sau dintr-o regiune, fiind o ramură a lingvisticii care se ocupă cu studiul numelor proprii de locuri. *Toponimia rurală* reprezintă baza de interpretare a tuturor micro- și macro-secvențelor denominative urbane. Considerăm că este cvasi-arbitrară delimitarea strictă în urban și rural, în condițiile în care transformările din zonele locuite sunt vizibile pentru oricine. *Unitatea administrativ-teritorială urbană* se profilează distinct prin morfologia sa structurală și prin valorile „culturii urbane” pe care aceasta le creează și le promovează pe diferite traiecte. Orașul își va crea întotdeauna reperele dominante, cu statul fundamental pentru economia generală urbană și, abia după aceea, va realiza căile de acces și de conexiune pe baza unei conlucrări denominative și nu numai. Spre deosebire de acesta, în spațiul rural calea de acces, uneori magistrală, existentă *a priori*, va fi îmbogățită topografic cu reperele care îi pot asigura în final o secvențializare. Deși o disciplină nou creată, de interferență, dar cu un obiect propriu de activitate, *urbanonimia* constituie un segment semnificativ al spiritualității urbane, poate cea mai viguroasă dovadă a perenității culturii urbane. *Urbanonimia* a trebuit să se definească pornind de la ramificațiile diversificate ale culturii urbane și ajungând până la secvențele specializate ale acestei noi ramuri toponimice.

Considerăm că nu poate exista actul de desemnare denominativ urbană decât conexat cu întreaga dinamică a orașului. Urbanonimia este un concentrat spiritual cu ramificații

multiple în toate sferele vieții cotidiene pornind de la tradiție și ajungând, în unele situații, până la pierderea identității denominative.

Am ales acest subiect pornind de la realitatea denominativă urbană contemporană, pe care am corelat-o permanent cu marcajele tradiționale întâlnite în sursele istorice și cartografice parcurse. Am avut în vedere analizele efectuate anterior de cercetători consacrați, pe care noi le-am preluat teoretic, le-am prelucrat și am încercat să le aplicăm la investigațiile noastre, cu referire directă la diferite tipuri de unități administrative.

Am asociat *motivația personală* cu situația haotică în care se găsește întregul ansamblu urbanonimic contemporan și cu soluțiile oferite de specialiștii din diferite domenii de activitate, în special lingviști, geografi, pentru ieșirea din impas. Am considerat că am putea oferi câteva soluții, care, pentru început, pot reprezenta o serie de direcții de cercetare teoretică și aplicativă.

Din cauze obiective, justificate în peisajul contemporan urban prin lipsa unei normări denominative oficiale, distincția motivat /nemotivat constituie un ghidaj atât pentru analiști cât și pentru forurile administrative locale cu rol decizional în preluarea și fixarea formulelor urbanonimice.

Particularitățile lexicale ale marcajelor denominative urbane analizate de noi au surprins o serie de paradoxuri legate atât de semantica acestora, cât și de circulația lor.

Din motive lesne de înțeles, termenii generici, de cele mai multe ori păstrați în structura urbanonimelor, s-au suprapus peste apelativul de geneză, îngreunând decriptarea semanticii generale a formulei marcatoare, dar și înțelesul primar al entopicului.

Pentru clarificări suplimentare am avut în vedere terminologia viconimică, în studiul căreia diferențierea *termen generic/termen entopic* aflat în componența reperului dominant de pe traiectul de circulație se va așeza pe un fâgaș explicativ normal.

Dintre acestea, am acordat o atenție deosebită formulelor marcatoare ale căilor de circulație pentru motivul că trama stradală a fost întotdeauna pentru orice tip de unitate administrativ teritorială scheletul formativ atât al morfologiei structurale, cât și al marcajelor. Calea de circulație rămâne un spațiu al spiritualității urbane, „o capsulă a timpului”, încărcată de repere, până când intervin săgețile distructive ale „modei citadine efemere” sau forțe decizionale neprofesioniste care transformă strada în *tabula rasa*.

Marcajele identitare ale firmelor comerciale analizate de noi ne-au oferit posibilitatea să le privim atât sub aspectul structurii și formării lor, cât și mai ales sub aspectul valorilor stilistice, care au asigurat și asigurat pitorescul orașului.

Ipotezele cercetării s-au situat pe palierele motivaționale, al vecinătăților topografice, al individualizării pe unități administrativ teritoriale și al alcătuirii unui corpus denominativ de tip sistem generalizat.

Aspectele stilistice au fost individualizate prin evidențierea expresivității corpului fonetic și semantic general al formulelor de desemnare urbană. Am avut în vedere aici, în

primul rând, numele firmelor comerciale, dar și al căilor de circulație, care au preluat formula unui reper dominant de pe traiectul lor, marcat sugestiv prin conotații simbolice.

Toate acestea, la nivelul de ipoteze, le-am asociat cu intenția noastră de a situa toponimia urbană la nivel de știință autonomă, distinctă față de toponimia generală.

În acest sens, lucrarea analizează modul în care a fost structurată toponimia urbană de-a lungul timpului și constată, ca o concluzie finală, de fapt, o involuție în dezvoltarea toponimiei urbane.

Corpusul este alcătuit din ansamblul tuturor marcajelor denominativ urbane care a format un corpus de nume, structurat pe intercorelări și determinări multilaterale și pe care noi, pe parcursul lucrării, le-am evidențiat și am stabilit, drept concluzie, caracterul unitar și de sistem al aproximativ tuturor individualizărilor denominative urbane.

Sursele istorice de informare au fost extrase din fondurile documentare mănăstirești, episcopale, mitropolitane, din fondurile particulare aflate în manuscrise, din hotărnicii, acte juridice, donații, vânzări, etc., care au punctat realitățile urbane din diferite perioade. *Sursele cartografice*: izvoare, concretizate prin planuri, schițe cadastrale, hotărnicii, hărți, deși mai greu de abordat prin amploarea și complexitatea lor, aduc acel plus de informații urbanonimice, sintetice, plasate uneori pe secvențe teritoriale, fără ca acestea să fie izolate. Am utilizat, pentru descrierile noastre urbanonimice, o gamă largă de hărți, hotărnicii și planuri, hărțile vechi ale orașelor București, Săliștea de Sus, Sighet, precum și hărți ale orașelor Veneția, Barcelona, Paris, prin intermediul cărora am confruntat datele noastre plasate atât pe palierul sincron, cât și pe cel dinamic evolutiv.

Modelele urbanonimice, structurate de noi pe baza claselor de obiecte denotate, constituie un corpus distinct. Aceste clase de obiecte denotate, îndeobște cunoscute în spațiul urban, le-am privit într-o permanentă interconexare și devenire, iar prin dinamica lor au creat virtuale modele formative, la rândul lor penetrate și penetrabile, în primul rând prin apariții și reapariții de noi repere.

Diacronia formulelor de marcaj urban reprezintă un capitol în componența căruia am încadrat o serie de studii teoretice cu privire la apariția, evoluția și distribuția denominativă pe ansamblul unităților administrativ-teritoriale urbane.

Intenționăm ca, prin acest mod de analiză să determinăm administrațiile urbane românești să dirijeze actul denotativ urban către formulele tradiționale apărute și stabilizate pe scara diacronică, unele dispărute, dar oricum rămânând motivate pe plan local.

Dintre acestea, am acordat o atenție deosebită formulelor marcatoare ale căilor de circulație pentru motivul că trama stradală a fost întotdeauna, pentru orice tip de unitate administrativ teritorială, scheletul formativ atât al morfologiei structurale cât și al marcajelor. Călea de circulație rămâne un spațiu al spiritualității urbane, „o capsulă a timpului”, încărcată de repere, până când intervin săgețile distructive ale „modei citadine efemere”, sau forțe decizionale neprofesioniste care transformă strada în *tabula rasa*.

Marcajele identitare ale firmelor comerciale, analizate de noi separat, ne-au oferit posibilitatea să le privim atât sub aspectul structurii și formării lor, cât și, mai ales, sub aspectul valorilor stilistice, care au asigurat și asigură pitorescul orașului. De aceea marcajele firmelor comerciale cu dinamica lor de formare și circulație pentru un sistem mai mult sau mai puțin unitar, le privim prioritar prin prisma diacroniei lor. Am individualizat acele tipuri de formule marcatoare, valabile pentru această categorie de notorietate în spațiul urban românesc, care pot primi amprente normative, de circulație oficială.

Demonstrația realizată în cele cinci capitole ale lucrării și analiza toponimică urbană comparativă, atât pe hărțile vechi ale orașului București, respectiv hărțile orașului Sighet și orașului Săliște de Sus, cât și după nomenclatorul actual de străzi al orașului București, respectiv prin comparație cu nomenclatorul de străzi ale orașelor Pitești și Craiova, a scos în evidență caracterul de sistem al toponimiei urbane. Acest lucru se manifestă prin preluarea bagajului denominativ urban tradițional și încadrarea lui în limitele acceptate de normele științifice în întregul angrenaj contemporan, în cea mai mare parte nemotivat toponimic. În acest sens, în anumite etape ale lucrării noastre, am propus pentru administrațiile urbane locale selectarea riguroasă a marcajelor din zilele noastre potrivit unor criterii normative, care să elimine haosul derutant la nivel toponimic.